BIBLIOTHÈQUE NATIONALE LEGAL DEPOSIT

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

NĂM THỨ MƯỜI

MỖI SỐ : 0$02

HANOI	Một năm	Sáu tháng	Ba tháng	Một tháng
Một năm	6$00	6$90	6$30	6$30
Các làng và Các công-sở	»	8.60	8.00	8.00
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.20
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55
Ngoại-quốc	$9 00	»	$4.50	$2.25
Tây-Ban-Nha, Portugal và Thuộc-địa Pháp	$6 60	»	$3.30	$1.65
Trung-Hoa, Nhựt-bổn và Ai-lao	$6 60	$9.00	$4.50	$2.25
Hồi-hột và Đông-Pháp	$6 30	$8.00	$4.00	$2.00
Đức, Áo, Hung	$6 30	$8.00	$4.00	$2.00
Anh-cát-lợi, Ấn-độ, Ai-cập, Phi-châu thuộc Anh, Hồng-kông, Singapour, Straits, Transvaal, Úc-châu, Tân-tây-lan	$6 30	$8.00	$4.00	$2.00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées en directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.

4e page { Une seule insertion . . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion . . . . . 0$18 le c/m

Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Bộ Hoàng-Việt tân-luật sửa đổi lại

Đông Pháp Quan-báo số ngày 15 Mars vừa rồi có đăng nguyên bộ Hoàng-Việt tân-luật bằng Pháp-văn, là bộ luật tổ-chức các tòa Nam-án Bắc-kỳ, bộ dân-sự và thương-sự tố tụng pháp, bộ hình luật và hình sự tố tụng pháp, cả thảy bốn quyển, thi hành tại Bắc kỳ từ năm Khải-định thứ hai và nay mới sửa đổi lại. Chỉ còn thiếu bộ dân-luật nữa là bộ khó nhất, thì cũng xong xuôi hết cả.

Bộ luật mới sửa đổi lại ấy, đã có chỉ dụ Hoàng-thượng và nghị định quan Toàn-quyền cho thi hành kể từ ngày 1er Mai tới nơi này trở đi. Trước khi bộ luật mới ấy thi hành là bộ của Đông-kinh ấn quán xuất bản thì ta hãy đọc qua cái bản Pháp-văn ở trong Quan-báo xem khác bộ luật cũ những thế nào.

Điều thứ nhất trong luật tổ chức các tòa Nam-án chỉ định những người Việt-Nam thuộc quyền các tòa Nam-án xử, là những người không thuộc về các tòa án Tây cùng những người ở thành phố Hanoi và Haiphong (có lẽ nay mai phải thêm cả người ở thành-phố Nam-định) thì có thêm rằng : Bắt cứ là dân sự thương-sự hay là hình-sự, hễ việc người Nam-Việt mà không can thiệp đến các tì sở của nhà nước Bảo-hộ, đến một người Âu-tây, người ngoại-quốc, người Đại-pháp, người bản-xứ không phải là dân Nam-Việt thì mới thuộc quyền các tòa Nam-án ấy xử. Trong những lẽ nói trên đó, nhất là thuộc về hình-sự, nếu cái tội phạm có hại đến một người trong những người kể trên ấy thì người Nam-Việt can đến việc kiện lại thuộc về quyền tòa án Tây xử.

Đại khái như một người Nam-Việt ở các tỉnh thì thuộc về quyền tòa Nam-án xử, nhưng khi nào có việc can thiệp với một người Đại-pháp, người Trung-hoa hay là một người Nam-Việt ở thành-phố Hanoi thì việc ấy lại do tòa án Tây xử. Cái lệ ấy tuy vẫn có từ xưa đến giờ, nhưng trong luật cũ tổ-chức các tòa Nam án không nói đến.

Trong quyền luật tổ chức các tòa Nam-án mới, lại thêm ra ba chương nữa trong quyền cũ không nói đến, là sự hỏi-tị (abstention) và sự cáo tị (récusation) ; sự thi hành tại Bắc-kỳ các án xử tại các tòa Nam-án Trung-kỳ và sự thi hành các án của các tòa Nam-án Bắc-kỳ ở trong đất nhượng-địa của Đại pháp ở Trung, Bắc-kỳ.

Hỏi-tị là quan thẩm-phán tự xin không xét đến việc kiện và cáo tị là một bên đương sự không nhận một quan thẩm-phán xét việc của mình và xin tòa đặt ông khác xử thế cho.

Điều 23 có nói rằng : Quan thẩm-phán tòa Nam-án bắt cứ về việc gì, hễ có những cớ sau này thì có thể được xin hỏi-tị hay là để cho một bên đương-sự làm đơn cáo tị thừa nhận mình có họ với một bên đương sự, từ bực anh em họ trở lại, hay là vì sự kết hôn với một bên mà có họ từ bực chú cháu cậu cháu trở lại.

Hoặc là đương có việc kiện cáo với một bên đương sự, hoặc là việc kiện cáo đã xong rồi mà án kết chưa được quá một năm.

Hoặc là vì cái việc đem kiện tại tòa án mà quan thẩm-phán có [illegible]

Điều luật mới ấy tưởng rất là công-bằng, vì quan thẩm-phán và hai bên đương sự nếu gặp những cớ trên đó thì từ nay, một bên có cớ lẽ xin hỏi-tị và một bên cũng có quyền xin cáo tị.

Đơn xin hỏi-tị của quan thẩm phán tòa án sơ cấp, đệ nhị hay đệ tam cấp thì đều do quan Chánh tòa án đệ tam cấp xét tại Hội-đồng và hỏi ý-kiến quan Chưởng-lý. Nếu đơn xin hỏi-tị xét ra là hợp lẽ thì quan Chưởng-lý sẽ trình quan thừa-hiến tòa Nam-án Bắc-kỳ để bàn với quan Thống-sứ thay quan thẩm-phán Annam đi. Nếu trong hạt có quan thẩm-phán dự khuyết thì quan dự khuyết ấy sẽ thế vào. Nếu đơn xin hỏi tị xét ra không hợp lẽ thì tòa án đệ tam cấp sẽ từ chối quan thẩm-phán biết. Đơn xin hỏi-tị phải đệ từ khi chưa có việc tranh luận tại tòa án mới được.

Đó là nói qua về việc hỏi-tị, còn việc cáo tị là việc thuộc về các nhà kiện cáo thì trong nên nói tường như sau này :

Xin cáo tị quan thẩm phán tòa án sơ cấp thì đơn xin phải đệ lên quan Chánh tòa-án đệ nhị cấp. Xin cáo tị quan thẩm phán Annam ở tòa án đệ nhị hay là đệ tam cấp thì đơn xin phải đệ lên quan Chánh tòa án đệ tam cấp. Đơn xin cáo tị ấy, chậm lắm là phải gửi ngay sau khi mới bắt đầu hòa giải hay là ngay trước lúc tranh luận tại tòa, phải kể rõ những lẽ mình xin cáo tị và có những chứng-chỉ gì làm bằng cứ thì phải đính theo vào đơn mình, không sẵn những chứng chỉ ấy thì phải kể ra cũng được, nếu không theo lệ ấy thì đơn phải bỏ đi.

Đơn xin cáo tị quan thẩm-phán tòa án sơ cấp thì sẽ do quan chánh tòa đệ nhị cấp tư cho viên ấy xem.

Quan thẩm phán bị cáo tị, khi đã khai trình các lẽ rồi thì tòa đệ nhì cấp sẽ quyết định mà không bên nào được kháng án nữa.

Đơn xin cáo tị quan thẩm-phán Annam ở tòa đệ nhị hay đệ tam cấp thì sẽ do quan chánh tòa đệ tam cấp tư cho các viên ấy xem để làm giấy khai trình các lẽ cho tòa rõ. Tòa đệ tam cấp sau khi đã xét hỏi và theo lời tổng luận của quan Biện-lý rồi thì sẽ quyết định. Các đơn xin cáo tị ấy sẽ xét tại hội-đồng và án quyết định sẽ tuyên tại công-đình rằng đơn xin cáo tị ấy đúng lý hay là không đúng lý.

Nếu đơn xin cáo tị xét ra là phải bỏ đi hay là không hợp lý thì người ký đơn ấy phải phạt tiền như sau này : đối với quan thẩm-phán tòa đệ nhất cấp thì năm đồng, đệ nhị cấp thì mười đồng và đệ tam cấp thì hai mươi đồng.

Người ký đơn lại có thể phải đền cho quan thẩm-phán một số tiền bồi-thường tùy tòa án sẽ định.

Nếu đơn xin không thừa nhận xét ra là hợp lý thì quan Chưởng lý sẽ tư trình quan Thừ-hiến tòa Nam án để thương thuyết với quan Thống sứ thay quan thẩm

Về việc quan cai-trị hay là quan thẩm-phán Chánh tòa án đệ nhị cấp xin hỏi tị hay là có đơn xin cáo tị thì tòa án đệ tam cấp sẽ quyết định mà quan thẩm-phán dương sự thì không được dự vào việc xét đoán ấy. Cách thức hỏi tị và cáo tị nhận cũng theo như là cách thức thuộc về các quan thẩm phán Annam. Còn thuộc về các quan thẩm phán hay quan Chánh án tòa đệ tam cấp thì phải theo như luật Đại-pháp.

Lệ hỏi-tị của ta, ngày xưa không phải là không có, vì trong Hoàng-Việt luật lệ cũ điều thứ 304 có nói rằng :

« Phàm quan lại xử kiện, gặp phải người thân thích mà phải để tang, hoặc người thông gia, hoặc ông thầy học và kẻ có hiềm thù với mình thì phải làm giấy xin hỏi-tị, nếu không thì phải phạt bốn mươi roi. Nếu có tăng giảm tội cho người ta thì khép vào tội cố ý xuất nhập nhân tội. »

Như vậy thì sự hỏi tị của ta ngày trước là cái bổn-phận của ông quan tự phải xin lấy, chứ bên nguyên bên bị trong việc kiện-cáo không có quyền được xin cáo tị.

(*Còn nữa*) Pb.-b. L.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ TUYẾN ĐIỆN

Bordeaux, ngày 25 Mars 1922

Bản giao-ước về các vấn-đề Thái-bình dương

Trưa hôm thứ sáu này, thì nguyên-lão nghị-viện Hoa-kỳ phải đầu phiếu tỏ ý về bản giao-ước của bốn nước : Hoa-kỳ, Anh-cát-lợi, Nhựt-bản và Đại-pháp về việc bảo-thủ cuộc hòa-bình ở Thái-bình-dương. Nghị-viện có cam-đoan với quan Giám-quốc Harding rằng đại đa số trong nghị-viện sẽ ưng chuẩn. Trong các khoản lánh trừ về bản giao-ước ấy, chỉ có một khoản của M. Brandegee là quan Harding ưng thuận mà thôi. Khoản lánh trừ ấy nói rằng bản giao ước này không bắt buộc nước Hoa-kỳ phải liên minh với nước nào, phải đùng đến binh-sĩ để chiến-đấu với ai, cũng là phải dự vào việc đề-phòng nào cả.

Việc nước Ba-lan

Các báo-quán Ba-lan đều hoan-nghênh việc nghị-viện Wilna quyết-nghĩ đồng ý với chánh-phủ Varsovie về việc chánh-phủ định giải-quyết ngay cái vấn-đề đem địa hạt Wilna sáp nhập với Ba-lan.

Tại thị-trường nước Anh, cái tín-lực của Ba-lan xem chừng lại hồi-phục. Theo như lời nhà báo *Times*, thì một nhà ngân-hàng lớn ở Londres mới cho nước Ba-lan vay bốn triệu livres sterlings, mà một triệu sẽ dùng để mua vật-liệu ở Londres để cung-cấp cho các kỹ-nghệ Ba-lan.

Các báo-quán tại Tchéco-Slovaquie lấy làm hoan nghênh việc nước Ba-lan và các nước về cuộc Tiểu-đồng-minh có tình thân-ái với nhau. Báo *Narodni* và báo *Listy* xuất-bản ở Prague cũng tỏ tình hoan nghênh việc ấy.

Bản luật mới về việc tuyển lính

Đảng Hòa-hợp tại Ibứ-dân nghị-viện hội-nghị với nhau về bản luật mới về việc tuyển lính đã quyết nghĩ bắt [illegible] chỉ có [illegible] 18 tháng rồi sau sẽ hạ dần xuống là một năm.

Hội-đồng bồi-thường

Ngày hôm thứ sáu hội-đồng đã bắt đầu xét hai bản giao-ước Đức Pháp như sau này :

1- Bản giao-ước ngày 6 Octobre 1921 tại Wiesbaden, một đàng thì M. Loucheur đại diện Đại-pháp, một đàng thì M. Rathenau đại-diện nước Đức. Bản giao ước ấy lãnh trừ một đôi khoản sau này sẽ hoãn-cải, còn thì các quan tài-chính thượng thư đã ưng-chuẩn rồi.

2- Bản giao ước Pháp Đức, của M. Guiet đại diện Đại-pháp, và M. Ruppel đại diện nước Đức đã ký ngày 15 Mars 1922 tại Berlin. Bản giao ước này định rằng nước Pháp cũng được hưởng quyền lợi nói trong bản giao ước soạn ở Berlin ngày 27 Février. Bản giao ước sau này đề đem thi-hành.

Hội Vạn-quốc

Buổi chiều hôm thứ sáu tòa trị-sự hội Vạn-quốc đã hội nghị kỳ bất thường tại Paris. M. Hymans (nước Bỉ) chủ tọa. Nguyên là Chánh-phủ Pháp và Chánh-phủ Anh có xin hội-đồng hội-nghị để xét xem hội Vạn-quốc định dự cuộc hội-nghị Gênes ra thế nào. Hội-đồng lại bàn cả đến cái vấn-đề dân Nga tị nạn, và việc cử các hội-viên mới vào trong hội-đồng quản bị.

Giá lúa mì và giá bánh ở Pháp

Giá lúa mì trước kia 70 quan một trăm kilos, nay lên 73 quan. Giá bột từ ngày 17 Février đến giờ vẫn đứng vững 94 quan. Vậy giá bánh có thể hạ xuống là 1 quan một kilo.

Việc xứ Haute Silésie

Hội-đồng Đồng-minh coi việc cai-trị xứ Haute Silésie đã bá cáo cho chánh-phủ Đức biết rằng các nhà tư-pháp của Đồng-minh xét việc Péters-dorff (Việc gây sự với quân lính Đại-pháp độ trước) đã hạ trát bắt mười hai người là ở địa-hạt nước Đức. Hiện các nhà ấy lại đương bắt những người khác hiệp ở địa-phận Haute Silésie mà cũng can vào việc ấy.

Hi-lạp với Đại-Pháp

Chánh-phủ Hi-lạp đã ưng thuận thanh-toán việc cái tàu *Espoir*. Việc ấy nên giải quyết thế nào do chánh-phủ Đại-pháp ấn-định sau này.

Quốc-trái Đại-pháp : 3 ‰, 57,95. — 4 ‰, 1918 64,25. — 5 ‰, 78,95. — 5 ‰, 1920 94,75. — 6 ‰, 1920 94.

Bordeaux, ngày 26 Mars 1922

Việc Đông-Pháp

Báo *Le Soir* có đăng một bài về cuộc công-thái Đông-pháp. Báo ấy khen Đông-pháp trong buổi chiến-tranh đã giúp thượng-quốc được nhiều việc, nay lại tự trù-liệu lấy việc khai-phát tài nguyên. Trong kho dự-bị tiền rất sẵn, nhưng chánh phủ Đông-pháp mở một cuộc công thái để lưu lại trong nước những số lời của nhân-dân kiếm được trong những năm công việc thịnh vượng. Báo ấy lại khen ngợi cái thể-lệ cuộc công thái ấy, và nói rằng cuộc công thái này rất là ích lợi. Nhờ có cuộc công-thái mở ra, cái chủ-nghĩa Tây Nam đề-huề về đường kinh-tế, thành ra thực-sự vậy. Cuộc công-thái này là cái tang-chứng hiển-nhiên về tấm lòng trung thành của nhân-dân Nam-Việt đối với Đại-pháp. Nay mai Đại-Nam Hoàng-đế ngự du sang Pháp thì cái tình thân-ái của người Pháp kể Nam lại thêm sâu xa bền chặt.

Bản giao-ước về các vấn-đề Thái-bình-dương

Ngày hôm thứ sáu Nguyên - lão nghị-viện Hoa-kỳ đã ưng chuẩn bản giao-ước về các vấn-đề Thái-bình-dương. Nghị-viện ưng chuẩn cả lời hai mươi bảy phiếu thuận, [illegible] phiếu mà thôi. Theo lệ thì cứ hai phần ba trong số phiếu tổng cộng ưng chuẩn là đủ, như vậy còn dư được 3 phiếu. Lời khởi-nghị của M. Brandegee nói rằng bản giao-ước này không có bắt buộc nước Hoa-kỳ dùng quân lính để chiến đấu với nước nào, hoặc là phải dự vào một cuộc liên-minh, hoặc là phải dự vào việc phòng ngừ nào cả. Nguyên - lão nghị - viện cũng đồng thanh ưng chuẩn. Báo *Temps* nói rằng bản giao ước Thái-bình-dương thực là một thiên luận-lý của liệt-quốc, mà không có những điều khoản cưỡng bách chi chi.

Hoa-kỳ đối với hội-đồng Bồi-thường

Có tin rằng quan Giám-quốc Harding đương xét việc xin nghị-viện cho phép cứ một việc đại biểu đến dự nghị tại hội đồng Bồi thường [illegible] Chánh-đảng không phản-đối việc ấy.

Đường tàu bay

Từ ngày 1er Avril trở đi sẽ có đường tàu bay đi từ Paris đến Budapest, qua Strasbourg, Prague, Vienne. Đường ấy sau này đặt thêm ra thành con đường Paris-Constantinople, đến mùa hạ này sẽ lập-thành.

Ông Denys Cochin tạ thế.

M. Denys Cochin, nguyên thượng-thư và cố chân trong Hàn-lâm viện Đại pháp tạ thế. Ngài hưởng thọ 70 tuổi.

Quốc-trái Đại-Pháp : 3 ‰, 57,45.— 4 ‰, 1918 64,25. — 5 ‰, 78,95. — 5 ‰, 1920 92,75. — 6 ‰, 1920 92.

Bản-quán chủ-nhiệm

đi xem đấu-xảo Marseille

Hành-trình

Quí Chánh-phủ cho mấy người chúng ta đi phen này hẳn quốc-dân cũng ngưỡng vọng vào phái-bộ chúng ta lắm, nên trước khi đi, bà con cùng hội, cùng nghiệp, cùng viện, ròng-rã trong chín mười hôm, qua tiệc này sang tiệc khác, chén trà lên ngựa; cốc rượu chia đường, lu bù trong bấy nhiêu hôm....

Và *Nam-phong* Phạm tiên sanh và tôi đây lại được một chút danh-dự đặc-biệt, là khi đến bái biệt quan Toàn-quyền, ngài có ủy riêng cho mỗi người một chút việc, là nhân khi qua bên quí-quốc, nhân hai người cũng có được đôi ba lắc lưỡi, thì nên tới những chỗ hội hè công-quán, hoặc đến các chỗ đại-học-đường, đăng mà nói qua vài câu chuyện gì có quan-thiết đến việc cai-trị, việc kinh-tế xứ này, để các người quí-quốc có lưu-tâm đến thuộc-địa-nghe mà ta thêm, biết thêm đất Việt-Nam ta một chút vậy.

Khi quan Toàn quyền ngài hỏi trước ý chúng tôi muốn nói về việc gì thì Phạm tiên-sinh xin nói về cuộc tiến-hóa của dân-tộc ta về đàng khai trí tiến đức, và cuộc tiến-hóa của văn chương ngôn-ngữ nước ta. Đến lượt bất tài này thì bất tài này xin cho nói về sự in sách vở ở nước Nam ta trước và sau khi có Báo-hộ thế nào....

Qua Hải-phòng có một ngày lạ được thêm hai tiệc đưa chân nữa, một là tiệc của hai ông chủ tàu bản-quốc Hữu-Thu và Hạch-Thái cùng với mấy nhà đại-thương Việt-Nam ở đất Hải-phòng, tiệc thứ hai là tiệc riêng của ông nghị-viên Hàn-lâm Phạm-đức-Hinh.

Năm giờ chiều hôm 10 Mars thì tàu nhổ neo quay mũi, thuận chiều hợp gió, chỉ đi trong vừa sáu mươi giờ đã tới thẳng Saigon, không có ghé qua Tourane, Qui-nhơn, Nha-trang, như các tàu xép của công-ty *Messageries Maritimes* vậy.

Trong tàu cũng một phòng chúng tôi, ở có sáu chỗ nằm, thì ba chỗ đã có hai Ang-siê qua [illegible] *Albert* thường thụ ngũ đàng Bắc-đẩu [illegible] Hội Truyền-giáo *Société des Missions Etrangères* ở Hồng-kông, nay về ngài và chẩu đức Giáo-hoàng mới, hai là ông cha *Perraux* xưa làm chưởng-g áo ở trường nhà Dòng tỉnh Qui-nhơn, trước đổi sang Hồng-kông, giờ lại về Saigon, rồi đi, đường bộ lên Qui-nhơn. Một chỗ nữa thì có cậu nhỏ con quan lãnh-sự Pháp ở Hồng-kông gửi cho *Robert* đưa về qui-quốc đi học. Còn ba chỗ nữa thì Công-ty cho ba người phái-viên chúng tôi được ở với nhau, là ông Phạm-Quỳnh, ông huyện Trần-lưu-Vị và tôi vậy. Còn quan Trấn Cao-bằng Vi-văn-Định thì ngài trả thêm tiền đi lên hạng nhất.

Chiếc tàu này có tiếng là đi mau mà lại hay chòng-chành, hơi có chút sóng cũng lắc-lư, làm cho nhà hành-khách không quen sóng thật là cực khổ, không ăn uống được, lại nôn mửa đến mật xanh mật vàng.

Tàu bị sóng đánh có hai thứ lắc : một là lắc dọc, tức gió là tàu chồm, thứ lắc này làm cực người không quen sóng quá thể. Còn một thứ lắc ngang, nghĩa là tàu chòng-chành, thì cũng vậy chiều gió và tùy thứ sóng; gió mà đang sau thổi lên trước thì là thuận, dẫu có chòng-chành mà người trên tàu không khó chịu lắm. Khi mà ngược gió, hoặc có sóng ngầm thì tàu dẫu chòng chành ít mà trong tàu ai nấy bồn-chồn gan ruột, chẳng nhiều thì ít, ai cũng khó chịu. Có người không muốn tỏ cái hèn say sóng ra trước mặt người ta thì làm mặt gan gusto, lấm khi lấy cái nghị lực của mình mà đè nỗi con say sóng, rồi dần

MỚI XUẤT BẢN

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI

của

Ông NGUYỄN-BỒ-NỤC dịch thuật

Dày 466 trang. — Giá bán 0$60 một quyển

Tiền cước gởi là 0$20

Vì quyển sách này nhiều trang, cho nên cần nặng

Bìa đẹp, chữ in rất rõ ràng, dày bằng ba quyển « ÁY AI HẸN NGÒI THỀ VÀNG »

Bán tại bản-quán và các cửa hàng sách

Mua mau kẻo hết !

Do ... tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

...dần quen đi mà thành ra một ... quen sóng. Đó cũng một ..., nhiều diện to ở trong cuộc đời được rong kẻ hèm được mà khỏi, ai không say một bọn khách đi ..., đến bữa duy sóng là bậc ... ngồi ăn được no; có một ... rất đáng khoe- ấy là ... khách đi tàu. Say sóng cũng ... bậc người, cũng có kẻ không ... chút nào, cũng có kẻ hơi loáng choáng, cũng có kẻ hèn quá tàu yên gió lặng mà cũng say. Trong việc say sóng cũng có những thói người một quan khinh kẻ chín tiền, cũng có những cách lòe nhau say nói rằng không, rồi đi mửa vụng.

Thuốc chữa say sóng, xưa nay đọc các sách thấy nói cũng nhiều, mà chưa từng thấy có bài nào kinh nghiệm. Người nói cứ nên ăn cho kỹ, nhứt là ăn buông miệng nôn liền rồi lại cứ ăn, để đừng nôn khan cho nó nhọc. Kẻ mách rằng nên ăn của chua cay cho nó nhiều vào thì may đừng. Có một cách diệu hơn cả là những khi có sóng, nên lên sân tàu mà đi lại cho nhanh bước và hấp lấy nhiều không-khí mát, nên đưa mắt nhìn xa ra ngoài biển mà tưởng tượng như một cuộc đánh đu trên mặt đại hải; như thế có lẽ lâu dần quen được sóng biển.

Đi biển có nhiều cái thú cho nhà văn-chương, một là đọc sách không phải tiếc thời giờ. Đọc kỹ cho mỏi mắt, cho tối trời thì thôi, chứ không đọc được nữa gặp bạn tri-âm thì nói chuyện trao đổi ý-tình về trời cao biển rộng, về những chuyện mới cùng nhau đọc lúc ban ngày. Cũng có lúc như tối hôm rằm vừa rồi trên thì vừng trăng tròn vằng vặc, da trời thì xanh biếc không một chút gợn mây, dưới nước thì mênh mông biển thẳm, gợn sóng trong muôn dặm, chỗ nào cũng đều như chỗ nào xung quanh trời nước một màu, mũi tàu rẽ nước như xé như tuôn, như gào, như thét, như bốc, như tung ở giữa khoảng trời im lặng, thật là to-tát thay mà mát-mẻ tĩnh-mịch thay cho tấm lòng mười mấy năm nay bây giờ mới lại được xa nơi huyên-náo lao-động!

Sáng sớm hôm qua, tàu ghé bến Saigon, chừng độ 8 giờ lên bộ, đi thăm chào các quan chủ hạt và mấy chỗ quen thuộc, đoạn rồi đi chơi một vòng trong chốn mình đã ở mười năm về trước. Thật là lắm cuộc đổi thay từ ấy đến giờ. Đường *Catinat* (Tràng-tiền của Saigon) thì thẳng-đăng hai dãy biết bao nhiêu tiệm của người Bắc, nào tiệm Đào-huống-Mai, nào tiệm bà Ba-gà bán đồ thêu, đồ đồng, đồ cần cho khách vãng lai; nào tiệm Tăng-v-Pha khắc dấu đồng, bán mũ đan, khăn quấn sẵn; nào tiệm Đỗ-văn-Anh may quần áo cho quí-quan và quí-bà-đầm; kể ra thì biết mấy trang cho hết, thật là tỏ cái nghị lực của người đất Bắc mình đâu làm ăn được cũng biết tìm tòi đến.

Mới đây người Bắc ta lại mới đặt hội Hữu-ái, mở hội Nghĩa-trang riêng cho người Bắc-kỳ ở tại Nam-kỳ.

Nhưng người Bắc ta biết tỏ nghị-lực, người Lục-tỉnh cũng chẳng chịu thua đâu. Đêm qua chúng tôi có được các ông mời đi coi nhà bát xiếc của người Việt-Nam mình mới mở. Do của ông André Thận tại Sa-đéc tổ-chức nên nhờ có những tay đạ-tài trong nghề leo dây múa võ như là M. Hào một mình làm tới hai ba lần trò mà không mỏi mệt, sức khỏe tài lạ trên cây đu, các quí quan cũng phải phục xưa nay chưa bao giờ từng thấy. Cô Mão đánh đu trên cao, thiệt từ xưa đến bây giờ mới thấy một người đàn-bà Việt Nam trước nghìn người dưới bóng đèn lồng-lộng bận áo sát vào da, rắn-giỏi mà làm được nên những trò khéo làm vậy. Tuy trò xiếc là một cuộc tiêu-khiển thường, nhưng cũng đáng khen ông André Thận đã vun cho danh-giá nước nhà ở trong cuộc tiêu-khiển ấy. Ông đặt tên cho phường xiếc của ông, cũng là có ý nghĩa lắm: « Cirque Jeune Annam », hiệu chữ Nho thì ông đặt là « Sa-đéc Tâm chơn ban ». Buổi tối hôm ấy chia làm hai phần: Phần trước làm trò xiếc, đến phần sau thì diễn tấn kịch cải-lương của ông Hồ-văn-Lang, gọi là tấn kịch: « *Vợ ngoan làm quan cho chồng* » cốt để cổ-động cho cuộc Công-trái sáu triệu đồng làm đường xe-hỏa Vinh — Đông hà. Tuy cái đầu đề nôm na, mới nghĩ không ai ngờ có được vẻ nên thơ nên kịch như vậy, mà ông Lang đã thêu nên được năm hồi vui đủ, khiến cho chúng tôi vốn ở ngoài Bắc và đã được biết tin diễn kịch cải-lương trong này là thế nào rồi; Đã yên-trí phải đi thì-lễ với người mời mình mà chịu một vài giờ ê mặt, thế mà ngờ đâu lại được hưởng một ... Thật có vậy cũng nên được câu vài thanh thú, mà lại đáng khen cho ông André Thận, phát minh ra cái cuộc cải-lương hí-kịch trong này. Trước dẫu lỗ lãng thế nào chúng tôi chỉ được nghe mà không được thấy, bây giờ coi ra cũng cho được là vui, là ngộ.

Sớm nay ông Nguyễn phú-Khai là chủ báo *Tribune indigène* có mời chúng tôi đi tiệc trưa. Đến tối thì mấy nhà đồng-nghiệp ở Saigon lại cho ăn rồi mới xuống tàu đăng bốn giờ đêm đi Singapore.

Chiều nay thì chúng tôi tính đi thăm xưởng làm dầu của ông Trương-văn-Bền tại Chợ-lớn và đi thăm Bắc-kỳ Nghĩa trang của người ngoài Bắc a mở tại Saigon, cách tỉnh chừng ba kilomètres. Hội này ông tham-biện Ng.-Đắc đại-lý tiệm Đào-huống-Mai làm hội-trưởng lại có cả quan Thiếu ... Phủ, ký nhận làm viên Bảo-trợ.

NGUYỄN VĂN-VĨNH

Saigon ngày 14 Mars 1922
hồi mười giờ sáng

Hội mừng quan nguyên-soái

Petit Demange tại Phong-tho (Lao-kay)

Quan Nguyên-soái Petit Demange cùng với quan ba hầu ngài đi kinh-lược từ Lao-kay sang Lai-châu. Hôm 20 Mars có đi qua Phong tho. Từ mấy hôm trước, được tin ngài sắp tới, ông châu úy có sức cho các dân sự cả vùng ấy trần thiết rất lịch sự. Các cửa khải-hoàn-môn làm vội, so với dưới đường xuôi ta tuy chẳng vào đâu, song ở miền thượng-du này thì cũng là trọng thể lắm.

Cách Phong-tho 8 kilomètres có làng Bản-mấn dân ở đấy có làm mấy cửa kết lá dừa và gài hoa.

Ở Phong-tho thì từ khỏi chợ, cách châu một kilomètre cũng, kết lá dừa gài hoa, gần đến chợ có một cái cửa to căng lụa ba sắc. Rồi từ đó đến cửa dinh quan châu, hai bên đường có chăng giây, con gái khắp các làng gần đó, hôm quan sắp đến phải đi lấy hoa các mùi treo vào, trông rất là ngoạn mục.

Ở cửa châu từ chỗ bực đá bước lên cho đến cổng tiền thì làm nhiều cửa lá dừa trồng cây kết hoa.

Khắp mọi nơi cờ ba sắc cắm liền tiếp nhau, trông như vẻ một ngày tết tháng bảy Tây vậy.

Hôm 20 Mars là hôm các quan từ nhà trạm Yên sung về Phong-tho thì quan ba đại-lý, quan châu-úy, lính khố đỏ cùng lính dõng ra tận làng Bản-mấn đón các ngài. Các kỳ-mục, học trò và dân-sự thì đợi cách một kilomètre. Trống chuông đánh rầm rĩ, kèn thổi inh ỏi.

Hôm ấy là 22 vào ngày phiên chợ nên Mán Thổ các làng xa lại mua bán lại càng đông đúc vui vẻ bội phần.

Đúng 11 giờ trưa thì các quan tới Phong-tho. Khi đến chợ thì có 14 người lính dõng bồng súng chào, rồi các kỳ-mục theo sau cùng về cả bên đồn. Trống chuông và kèn rất là vui. Đến cách cửa châu vài bước, quan sáu và các quan theo đều xuống ngựa đi bộ qua cầu sang ngồi bên đồn.

Buổi chiều, quan châu úy cùng các kỳ-mục sang chào quan sáu rồi nhân tiện mời ngài buổi tối sang châu uống rượu và xem các con gái làng múa hát. Nguyên quan châu đây có dạy được một bọn con gái 20 người lớn từ 21 tuổi, bé đến 7, 8 tuổi múa hát rất hay. Các ông nào đã qua đất Phong tho này nếu không được chứng kiến thì cũng đã nghe nói đến chuyện ấy.

Quan Nguyên-soái nhận lời, và buổi tối hồi 8 giờ rưỡi, quan châu đem lính dõng và đèn đuốc sang tận đồn đón rước.

Quan ba hầu và quan ba đại lý cũng sang. Ở châu đèn sáng rực rỡ, cờ tam tài bay phấp phới, các học-trò mang cờ đứng chật cả sân. Các ngài vào đến nơi, bọn kèn người Lừ thổi lắm khúc rất êm ái. Đàn ... vào thẳng buồng hát.

Ở đấy hoa treo la liệt, ở giữa có đề bàn ghế. Hôm đó quan châu cũng có mời cả các ông phán ông ký ông giáo cùng ông thầy thuốc sang xem nữa.

Các quan chào hỏi mọi người rồi đều ngồi xem trước buồng hát.

Đầu tiên có bốn cô lớn nhất ăn mặc áo thêu có giải, mũ đỏ thêu, bưng một khay rượu ra để bàn trước mặt.

Rồi đứng lùi mấy bước hát chúc thọ. Đoạn rồi cùng đi lại rót rượu mời khắp các quan và các ông đến dự tiệc.

Quan châu úy ngồi bên hữu quan nguyên-soái bảo ban mọi người, đi đứng rất nghiêm trang, mời rượu xong lại hát tạ, rồi từ đó cứ bốn người một ra múa hát, từ nhớn rồi đến bé, (7-8 tuổi). Các cô ăn mặc ai cũng có vẻ sinh đẹp, uốn éo rịn ràng.

Cũng có lúc có con giai vào cùng múa nữa, song lúc nào cũng vậy, cách nghiêm-trang đều một mực.

Cách múa ở đây có hơn 30 kiểu, song cứ kể người ngồi xem thì khó lòng mà phân biệt được, nói ra đây thì dài quá, vậy xin chỉ nói qua rằng con gái thì múa khăn múa quạt, con giai thì múa gậy múa đèn vân vân.

Lúc nào cũng có dịp đàn tiếng nhạc. Một buồng rộng mông-mênh mà người xem đông nghìn nghịt. Phía hữu thì các bà châu cùng đàn bà con gái, phía tả thì các kỳ-mục và dân sự.

Nửa chừng thì quan châu mời rượu sâm-banh và đứng lên chúc quan nguyên-soái đi kinh lược được bình an. Quan nguyên soái cũng đáp lại mấy nhời trân trọng và khen đám con gái hát hay và múa rất có dáng điệu.

Mãi đến 11 giờ đêm các quan mới đứng dậy và thưởng cho các con hát một món tiền to để tỏ lòng khen ngợi.

Các quan xuống gác, lính dõng bồng súng chào. Đàn theo sau gảy và hết cả con gái ăn mặc như lúc hát theo tiễn về tận Đồn.

Các cảnh đêm hôm đó khôn bề mà tả được. Các quan đi trước, con gái theo sau, vừa đi vừa hát. Đèn đuốc sáng choang, đường đi khấp khểnh, chung quanh thì rừng núi bao bọc, suối chảy rầm rầm. Những giọng hát ấy người dưới ta lên nghe không hiểu được, song nghe cũng có ... lại thêm cái thú trong đêm xuân ấy lắm.

Lúc quan nguyên soái sắp vào đồn, còn mấy lần ân cần khen ngợi và nói rằng không mấy khi gặp cuộc vui như thế.

Khi các quan đã về đâu đấy, con ... trở về châu, cái cảnh-tượng ấy lại vui vẻ hơn nữa vì giời điểm mấy giọt mưa; kẻ xô, người chạy, đèn đuốc tơi bời, tiếng đàn xen tiếng nói.

Thế là xong cái hội đêm hôm 20 tây. Nhưng nào đã hết. Lúc gần tan cuộc, quan châu có mời quan Nguyên soái chiều hôm sau là 21 Mars hồi năm giờ sang xem hội tung cầu vì các ngài nhọc còn nghỉ lại một ngày ở Phong-tho.

Hôm sau buổi sáng, giời mưa sùi sụt, sấm sét ầm ỹ, ai nấy đều phàn nàn những sợ mất một cuộc tiêu khiển ...

Nhưng may sao giời cũng chiều người. Đến buổi trưa mây đen đã kéo đi hết, nắng lòe lên. Khắp dân sự đều vui mừng hớn hở. Buổi chiều mát mẻ. Ở sân châu có làm một rạp con: bốn cột kết hoa bọc lá, mỗi bên treo một giải lụa.

Trong rạp có bày bàn ghế cốc chén rất là lịch sự.

Hơn năm giờ các quan bên đồn sang, lính dõng bồng súng chào. Dân sự chung quanh nghe hồi trống gọi lũ lượt kéo đến. Ở giữa sân châu từ buổi sáng đã trồng một cái cột cao, trên có cái vòng trong vòng ấy phất phơ một lá cờ ba sắc.

Cột ấy là để làm đích cho hai bên giai gái tung cầu — ai tung được quả cầu qua vòng ấy thì được thưởng chén rượu.

Quả cầu làm bằng vải ngũ sắc, hình vuông mỗi bề độ một tấc tây, nhồi hột bông, một mặt khâu một cái giải dài chừng ba bốn gang tay; mặt trước bốn góc đều khâu tua bằng các vải mùi. Khi tung thì cầm cái đuôi quả cầu quay mấy cái cho thuận tay rồi tung lên nom cho trúng qua cái vòng ở trên cột. Đã có lá cờ ở trong vòng làm chứng vì quả nào qua đó thì hơi vướng vào lá cờ ấy.

Tuy được chén rượu là cái thưởng, song ai cũng muốn không nhận vì được mãi uống say. Vậy mỗi bên ai tung được đã có trống làm hiệu và có một bọn đi sang tận nơi mời và đổ rượu cho.

Các quan cũng tung cầu một hồi lâu, rồi vào nghỉ trong rạp uống nước.

Con giai đứng bên hữu. Con gái đứng bên tả. Ở giữa có nhiều trẻ con nhặt cầu giúp.

Chơi từ 5 giờ rưỡi mãi đến 7 giờ mới thôi.

Lúc sáu giờ hơn các quan đứng dậy về đồn — song hai bên chơi vui vẻ mãi đến tối mới tan đâu về đấy. Tung cầu là cho các người vào 18, 20 tuổi, các người ít tuổi hơn thì đánh quả cầu lông — kéo giây v. v.

Buổi chiều hôm ấy vui vẻ lắm, ai nấy đi về đều mong mỏi lại có một dịp vui như thế nữa.

Hôm 22 Mars quan Nguyên-soái đi thăm đồn Ban-nam-coum giáp địa phận Tàu ngày 23 về Phong thổ rồi đi đường thủy sang Lai-châu.

N. Q.

VIỆC HANOI

Việc mộ lính tập. — Về khố đỏ thứ nhất tại Bắc-kỳ. (1er Régiment des tirailleurs Tonkinois) hiện nay đang nhận những người tình nguyện đăng khóa và những lính cũ xin tái đăng.

Những người tình nguyện xin đăng hay là tái đăng thì ngay từ giờ có thể đến xin ở trại lính vệ thứ nhất ở Hanoi. Những người tình nguyện xin đăng thì phải mang giấy căn-cước và giấy kiểm-hạnh và một tờ giấy nhận thực rằng không phải cấp dưỡng cho gia-quyến mình.

Những lính cũ xin tái đăng thì đem những giấy chứng chỉ nhà binh của mình và một tờ nhận thực rằng không phải cấp dưỡng cho gia-quyến mình.

Những lính cũ đã mãn khóa được hơn một năm rồi cũng có thể xin được, nhưng quan binh chỉ coi như là người mới đăng mà thôi, chứ không nhận như là người tái-đăng.

Những người mới đăng thì hạn tuổi từ 22 đến 28 và những người tái đăng thì hạn tuổi chỉ được đến 35 là cùng.

Quan nguyên-soái Thống-binh Đông-Pháp. — Quan nguyên-soái Puypéroux và qui quyến đã xuống Haiphong chiều thứ bảy để đáp tàu *André Lebon* về qui-quốc. Các qui quan, nhất là các quan võ ra ga tiễn ngài đông lắm.

Tuy ngài về hẳn, mà ngài cũng không muốn cho quân lính đón rước gì cả. Xem như vậy thì rõ là tính ngài giản gì lắm vậy.

Quan nguyên-soái Blondlat sang thay ngài thì chừng ngày 8 Avril sẽ đi máy bay tới Hanoi. Ngài đi máy bay từ Saigon ra, đi làm hai chặng, chặng thứ nhất từ Saigon ra Huế, chặng thứ hai từ Huế ra Hanoi. Thật là một cuộc hành trình hợp với một vị võ tướng vậy.

Nhà hội-quán Pháp-Việt. — Báo *Bulletin financier* ở Saigon có đăng rằng:

Ấy không phải là cứ y như tin tức đã đăng ở các báo mà chúng tôi đem thuật lại đây ngày hôm nay. Chúng tôi nói đây là muốn tỏ lời mừng rỡ mà khen-ngợi các nhà Tây Nam đã thủ xướng đặt ra cái hội Pháp-Việt thân ái này thành lập được một cách rất mau chóng như thế.

Cái nhiệt thành của người bản xứ đã biết để tâm vào những việc kinh-tế trong nước như ngày nay, chính là một cái sơ-đầu điểm làm cho hai dân tộc Pháp Việt có thể tương-tri tương thức với nhau và là một dịp tỏ rõ ra rằng những hội như thế đã đến cái thời kỳ thành lập được, mà thành lập được thì cái hậu-nhật của đất Đông-Pháp này sẽ tốt đẹp rực rỡ biết nhường nào.

Nhưng ta chớ có quên rằng phàm muôn việc ở đời, hễ có thật được vững-chắc thì mới hòng được lâu dài, mà những việc như việc này, muốn cho được vững-chắc thì cần phải nhờ ở cái tận tâm của ít nhiều người và nhờ ở cái ý-nguyện của hết thảy mọi người mới được.

Về phần chúng tôi xưa nay bao giờ cũng sẵn lòng tán-trợ cho những hội những người cùng nhau theo một chủ-đích làm ích-lợi cho xứ-sở, không cứ nòi giống nào, không cứ ý-tưởng, tình-tình hay sự tín ngưỡng của mọi người.

Chúng tôi hết lòng với hội Pháp-Hữu-ái của người Pháp chúng tôi. Hai hội này phải có những người Pháp cùng đồng ý với nhau, để làm cái dây liên lạc cho hai dân-tộc cùng một giống nòi được khăng khít với nhau, dù lợi-quyền có khác nhau mà rồi tự tay người Pháp sẽ làm cho phải được gặp nhau; như vậy thì nước Pháp sẽ làm một cái sự-nghiệp rất hay trong đường chính trị mà các dân tộc đi thực dân chưa làm trọn được bao giờ.

Ta phải nên đồng-tâm hiệp lực với nhau, trèo qua cả những cái vách tường nó còn ngăn cản ta lại, để mà tận tâm tận lực theo một chủ-ý làm một công-việc rất hay này.

Tiền đồng mới. — Cơ-khí công-ty Haiphong có báo rằng đến ngày 29 tây này sẽ gửi lên Hanoi mấy hòm tiền đồng, cả thảy là một triệu 61 vạn 5 nghìn đồng. Chuyến này nữa là chuyến thứ năm. Chừng cuối tháng hay là ngày 1er Avril thì tòa Đốc lý sẽ đổi cho những người đem bạc đến đổi.

Vô-tuyến điện. — Quan tư Péri chánh sở Vô-tuyến-điện Đông-pháp đã về Pháp chuyến tàu *André Lebon* vừa rồi, để xem cách thức tối tân về sự đặt máy dùng máy vô tuyến-điện thế nào, đặng mà vài tháng nữa sẽ trở sang đặt máy mới cho sở Vô tuyến-điện Saigon.

Học-sinh Trung hoa du học tại Âu tây. — Chuyến tàu *André Lebon* chạy Marseille vừa rồi có nhiều học-sinh Trung-hoa sang du học tại Âu-tây phần nhiều là đi học các trường Vũ-bị. Nghe nói có nhiều người học tại Đại-pháp và cũng có người học tại nước Anh và nước Đức.

(Xem trang thứ ba, cột-thứ hai)

Nº 52

TRÀ-HOA-NỮ

(La Dame aux Camélias)

Trước-giả: ALEXANDRE DUMAS fils

Dịch-giả: NGUYỄN-HẢI

...Đến trưa, tôi ở nhà nàng ra, đã thực là tình-nhân nàng rồi vậy. Nhưng tôi ở trên giường nàng bước xuống, không có mang theo những sự vuốt ve, những lời âu yếm, nàng đã tưởng cần phải to nhỏ với tôi cho đáng cái số tiền sáu nghìn quan tôi để lại. Ấy thế mà cũng có kẻ khuynh gia bại sản vì con đàn-bà ấy đó.

Từ ngày hôm ấy trở đi, tôi làm cho *Cúc-nương* lúc nào cũng phải chịu hành hình, *Ô-linh* với nàng thôi không đi lại với nhau nữa; bác cũng dễ hiểu tại sao. Tôi cho nhân-tình mới của tôi một cỗ xe, vàng bạc châu báu đủ cả. Tôi đánh bạc tôi làm hết cách điên rồ của một người say mê một gái như ả *Ô-linh*. Mối tình mới của tôi này rậy tiếng lên ngay.

Chính mụ *Buy-đăng* cũng phải mắc lừa, đến sau mụ ngỡ rằng tôi đã quên hẳn *Cúc nương*. Hoặc giả *Cúc-nương* đã đoán ra cái cớ làm cho tôi hành động như thế, hoặc giả nữa nàng cũng mắc lừa như những người kia, nên nàng nhẫn nhục mà chịu lấy những cách chỉ-trích hằng ngày của tôi một cách thật là quảng đại. Duy có một điều là tôi thấy nàng có vẻ thảm sầu đau đớn, vì tôi gặp nàng đâu, tôi cũng thấy nàng ngày một thêm xanh, ngày một thêm buồn. Cái lòng tôi yêu quí *Cúc-nương*, nồng nàn hăng hái tới nỗi tôi tưởng hóa ra hiềm thù giận ghét; tôi thấy cái đau đớn hằng ngày ấy mà tôi cũng được hả lòng. Có lắm phen trong những lúc tỏ độc ác một cách thật là hèn mạt, *Cúc-nương* lại ngước mắt nhìn tôi như van như lạy, làm cho tôi nghĩ đến những thủ đoạn của tôi mà phải hổ thẹn một mình, những toan xin với nàng thứ lỗi. Nhưng những lúc hối hận ấy qua mau như chớp nhoáng. Đến sau *Ô linh* không còn biết gì là tao nhã, cái lòng tự ái nàng đã để bên, nàng đã hiểu rằng làm cho *Cúc-nương* đau đớn, thì muốn gì tôi cũng sẽ cho. Bởi vậy lúc nào ả cũng xui-giục tôi đem lòng thù ghét *Cúc-nương*, mà gặp dịp nào cũng là bới xói nàng tàn tệ. Ả làm những điều hèn nhát mà lại dai như đỉa đói; thật là một con đàn-bà được đàn ông cho phép làm càn.

Thành ra *Cúc-nương* về sau không dám đi dự tiệc, đi coi hát, chỉ sợ gặp tôi với *Ô-linh*. Hết những cách lăng mạ bằng mồm, lại đến những thư nặc danh. Không có điều gì nhục-nhã xấu-xa của *Cúc-nương* mà tôi không kể với nhân-tình tôi và không bắt ả kể tôi nghe. Làm đến thế, thì phải là kẻ hóa điên hóa dại. Tôi cũng như một người say sưa vì uống phải thứ rượu xấu, mà thành ra thần kinh nhộn-nhịp, hai tay có thể làm nên tội ác mà trí vẫn không hay. Trong những lúc đó tôi chịu đau đớn một cách rất bi thảm. *Cúc-nương* điềm đạm mà không chê ghét, đứng đắn mà không bỉ khinh, nàng trả lời những cách chỉ trích của tôi như thế, thì chính mắt tôi cũng chịu nàng là giỏi hơn tôi, nên tôi lại càng căm giận lắm.

Có một buổi chiều, *Ô-linh* đi chơi đâu, tôi không rõ. Ả gặp *Cúc-nương*, lại nỏ mồm chửi bới, nhưng lần này nàng không thể nhịn được nữa, mới làm cho *Ô-linh* đến nỗi phải chịu thua. *Ô-linh* tức giận mà về nhà, còn *Cúc-nương* thì bất tỉnh nhân-sự, phải để người khác khiêng về. Về đến nhà, *Ô-linh* kể lại với tôi câu chuyện ấy, ả nói với tôi rằng *Cúc-nương* thấy ả đi có một mình, muốn trả thù vì ả là tình-nhân tôi. Ả bắt tôi phải viết thư cho *Cúc-nương*, mà bảo cho nàng biết rằng tôi có mặt hay không nàng cũng phải kính trọng người tôi yêu quí.

Tôi chẳng cần phải nói, bác cũng biết rằng tôi thuận ngay. Bao nhiêu những điều cay đắng, hổ nhục, độc-ác tôi tuôn cả vào trong bức thư ấy, rồi ngay hôm ấy, tôi gửi đến nhà *Cúc-nương*. Tội nghiệp thay! Lần này cái miếng ấy thâm độc sâu cay quá đỗi, nàng không thể ngậm tăm mà nhịn được nữa rồi. Tôi ngờ rằng thế nào tôi cũng bắt được giấy trả lời, vậy nên tôi định suốt ngày hôm ấy tôi không ra khỏi cửa.

Vào khoảng hai giờ, tôi nghe tiếng chuông gọi cửa rồi thấy *Buy-đăng* vào nhà tôi. Tôi cố làm ra bộ điềm nhiên mà hỏi mụ đến nhà tôi chơi có việc gì. Nhưng ngày hôm ấy mụ *Buy-đăng* không cười cợt, mụ rất đứng đắn, rất cảm động mà nói với tôi rằng: từ hôm tôi trở về *Ba-lê*, nghĩa là mới gần ba tuần lễ, tôi chưa bỏ lỡ mất một dịp nào mà không làm cho *Cúc-nương* phải đau đớn khổ sở, nàng vì thế mà thành bệnh, câu chuyện ngày hôm trước với bức thư tôi viết buổi sáng đã làm cho nàng phải đi nằm. Rút lại, *Cúc-nương* không trách móc gì tôi, chỉ sai mụ lại xin tôi tha thứ cho nàng, và nói với tôi rằng linh-hồn, thân thể nàng cùng không đủ sức mà gánh vác lấy những sự đau đớn tôi đã bắt nàng phải chịu. Tôi mới nói với mụ *Buy-đăng* rằng:

— Cô *Cúc-nương* đuổi tôi ra khỏi cửa, đó là cái quyền của cô ấy; nhưng cô ấy chửi một người đàn-bà tôi yêu tôi quí, vì người ấy là nhân-tình tôi, thì sự đó không khi nào tôi để yên cho.

Buy-đăng nói:

— Anh ơi, anh say mê một gái không có tâm hồn, không có trí thức. Anh yêu nó thật, nhưng đó không phải là một cớ để dày vò một người đàn bà không thể chống cự lại được.

— Cô *Cúc-nương* cứ việc cho ông bá-tước *đơ N.*.. lại đây, thì đôi bên vừa cân.

— Anh phải biết không khi nào nàng làm thế. Vậy thì, anh *Ái-minh* ơi, xin anh để yên cho nàng; nếu anh trông thấy nàng thì anh phải hổ-thẹn vì cái cách anh cư-xử với nàng. Nàng xanh xao, ho xiển bây giờ chắc không còn sống được bao lâu.

Rồi *Buy-đăng* giơ tay ra từ giã tôi mà nói thêm rằng:

— Xin anh lại qua thăm nàng một chút, như thế thì nàng sẽ lấy làm sung sướng lắm.

— Tôi không muốn gặp ông *đơ N.*

— Ông *đơ N*.. không ở nhà nàng bao giờ, nàng không thể chịu được con người ấy.

— Nếu *Cúc-nương* muốn gặp tôi, nàng đã biết tôi ở đâu rồi, thì cứ việc lại, chớ không khi nào tôi lại có thêm bước chân vào phố *An-tinh*.

— Thế anh tiếp nàng tử tế chớ?

— Hẳn chớ.

— Nếu vậy, tôi chắc nàng sẽ lại.

— Nàng cứ lại.

— Hôm nay anh có đi đâu không?

— Tôi ở nhà cả buổi chiều.

— Để tôi về nói với nàng.

Buy-đăng ra về. Tôi cũng chẳng buồn viết thư cho *Ô-linh* để cho nàng biết rằng tôi không đến. Với ả ấy, tôi chẳng câu nệ gì cả. Một tuần lễ dễ thường tôi không ở với ả lấy một đêm. Tôi nghe như ả cũng đành lòng, vì đã có một thằng con hát ở rạp hát đầu đường xó chợ nào không biết.

Tôi chỉ đi ăn bữa chiều, rồi tôi về nhà ngay, tôi sai thằng *Dô-diệp* nhóm hết các lò sưởi, rồi tôi cho nó nghỉ. Tôi không tả được hết những trăm nghìn mối cảm-tình nó nung nấu tôi trong một giờ chầu chực; nhưng vào khoảng chín giờ khi tôi nghe tiếng chuông gọi, thì bấy nhiêu mối cảm tình đều thu vào làm một mà mạnh tới nỗi lúc tôi ra mở cửa, tôi phải đứng tựa vào tường cho khỏi ngã. May sao, ngoài phòng khách đợi, chỉ có ánh sáng tờ mờ, nên nét mặt tôi biến đổi cũng không trông rõ lắm.

(Còn nữa)

ĐỒNG-HỒ VỎ KẺN

BẢO HÀNH 5 NĂM

Máy chạy tốt nhất bằng Có cả vàng đeo tay bằng giá rất đẹp

Một cái kim nữ + cái áy vàng, đã xem giờ ban đêm

Giá . . . . . 5$75

Bán ở hiệu :

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Pho Pas. Brt. — HANOI

200P

Mũ áo đại trào

Ở miếu ảnh **THỤY-KỲ** *số nhà 18 Rue de la Citadelle Hanoi mới có mũ áo đại trào mới may xong.*

Các quan mới mặng ân mũ áo 11

Nhân dịp này các ngài nên vận triều phục để làm kỷ-niệm thì cứ lại bản hiệu đã có sẵn sàng để cả mũ, mặng cân, đai mới tinh hảo, từ bát cửu phẩm trở lên. Như vậy thiệt tiện khỏi phiền bận các ngài phải mang mũ áo nhà lại.

Vậy bản hiệu mong rằng các ngài sẽ chiếu cố cho,

Kính cáo,

THỤY-KỲ.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam-Việt phải đau nặng, phải ngồ hành, phải đau khi quản mà không thuốc không phải dưỡng, hoặc là đã khỏe, chưa chắc nào có mạnh hẳn không ngại phòng khi đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở nhà ; này hỡi các người phải chứng sợ, này tôi khuyên các người nên nhớ mà đi.

Bệnh đau nhức, trước kia tôi đã bị, là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhượng ra. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho cả ra, truyền cho cả một đời người sau mà không nông được bao nhiêu và phần nữa không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nên số bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam Việt tiêu diệt mất vì người có bệnh ấy thì sinh ra nhiều con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh ấy mà có sinh con đẻ cái được, thì con cháu cũng chết yểu cả, gây nên nòi giống Nam-Việt tiêu diệt đi thì thực là tội vô cùng to.

Vậy các người nên đến Bác-sĩ MONTÈS số 5, *Pont Bert, Hanoi* mà hỏi mua một ve BRONCHOSERUM giá 1$ 9 hộp. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, tự uống một thìa nhỏ, uống một ve thì ấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ . . . . 0$ 94

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Gi . . . . 2$ 25

DẦU GAN CÁ THU

Một lọ 12f. 00

Đủ thứ 1$ 90 đến 2 $ 00 (tùy theo giá từng kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần-hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . . 1$ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. 4f. 45

Độ (1$ 70 đến 0$ 80

Sáu lọ. . . . . 24 f. 50

Độ 3$ 90 đến 4$ 00

Thuốc nước bổ huyết

« LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ . . . . . 11 f. 50

Độ 1$ 70 đến 1$ 80

LE SIROP D'HEMOGLOBINE BYLA

Thuốc (mau-bổ) bổ huyết

Một lọ . . . . . 11 f. 40

Độ 1$ 80 đến 1$ 90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh số dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa này thường hay hai người hắt là bệnh grippe, nhiều người phải chi trong vài ngày tai chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên dùng bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ nống một viên rồi uống nước rõ nóng đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Tin tàu. — Tàu *Amazone* tới Đồ-sơn ngày hôm nay 27 Mars hồi 18 giờ.

Tàu *Dalng* tới Hon-dau ngày hôm nay hồi 22 giờ.

Tòa án cải-trị. — Đến ngày thứ bảy này, Tòa án cải trị sẽ họp tại tòa Thượng thẩm để tuyên án những việc đã xét trong mấy kỳ trước.

Tế Văn miếu. — Sáng hôm qua, ở Văn-miếu Hanoi, các quan Tỉnh Phủ Huyện Hà-đông có làm lễ tế rất trọng thể. Có cả một vị quí quan, tuy trời mưa thế, mà cũng nhiệt-hành về một cái cỗ-lễ của ta, nên đến cung-chiêm hành-lễ và biên chép các lễ nghi từ sáng sớm.

Sẽ có bài tự sự đăng sau.

Quan-viên dàn-bà — Chiều hôm qua, ở đền Sùng-sơn ngoài-tứ, phố Thanh-giám, (đường xuống Áp), có một đám tế quan-viên dàn bà rất nên thú-vị.

Lễ ra đám tế ấy khởi sự từ 8 giờ sáng hôm qua, song vì trời mưa, nên lại hoãn đến 12 giờ, 12 giờ vẫn mưa rỉnh-rích, nên các bà lại hoãn đến hơn 3 giờ chiều. May sao, trời cũng chiều lòng, hồi 3 giờ được tạnh ráo, các bà mới nhất định khởi sự tế lễ cho bà con ta được một cuộc vui chung. — Người đến xem đông gấp mấy số người xem tế Văn miếu lúc ban sáng !

Tế ở sân đền. Sân đền đã sẵn có cái giàn hoa, nên không phải cất rạp. Các bà đã khéo trang hoàng tô-đ đêm cái giàn hoa ấy rất rạp rỡ, chỗng lộn, rất đẹp để theo một mốt trang điểm tối tân : các cột giàn đều giản giấy xanh đỏ, trắng tem tạ ; lại có tết lá tết hoa và mắc vô số đèn xếp, với dây hoa bằng giấy, lịch sự hẳn như một cái rạp điểm bình về ngày hội cải tôi dụng ở các tỉnh vậy. Có tam tài lẫn với cờ đuôi nheo treo mắc tư chỗng đèn vào, nom rất rực rỡ.

Khởi tế từ lúc 3 giờ chiều có một bà đóng vai tế chủ, hai bà đóng vai đông xướng với tây xướng, còn bốn bà nữa đóng vai liên tước ra vào ; các bà đều ăn bận rất lịch sự rất đẹp để và cũng, ai trông thấy cũng phải mắt : bà thì huấn khăn xa h đồ, lối đám bà, mà người lại buộc quanh một cái giải xanh đỏ rất mặt kỉ-h rất điển ; bà thì bới tóc quấn khăn có thêu đen ông, tối cái châm lược có chạm trổ vàng ngọc rất sang ; bà nào cũng đeo vô số vòng hoa xuyến hột, và lại có cả kim-bài kim khánh trên ngực như các bà mệnh-phụ phu-nhân cung lễ cung-nữ vậy ; còn áo mặc thì toàn thị bằng vóc nhiều cả, màu vàng màu đỏ, màu trái g, màu thiên thanh xen lộn lẫn nhau, nom thật choáng mắt.

Tế mãi đến 5 giờ mới xong. Có một số đọc văn tế, văn bằng chữ Hán, giọng đọc rất êm đềm, mà không nhầm-nhặt ngắc ngứ mấy ; ý hẳn luyện tập cũng đã tốn công phu. Còn bà đứng xướng khí khó nhọc phải luôn mồm, tuy có một ông cụ già đeo mục kính đứng nhắc, nhưng xướng mà không mồ-mãng mấy chút, cũng là sáng ý lắm thay !

Tế xong thì các bà lên đồng hầu bóng, mùa may 5 ông cụ rất ngộ nghĩnh, rất ưa nhìn. Trước còn một bà lên, sau ba bốn bà cùng lên ; đua nhau mà nhảy mặn quát thác-xỉ-bạt-lỉ mà vẫy vũ thú, người không biết tưởng là đám vật lộn nhau. Trong khi lẩy thì xung quanh xúm xít những các thầy các cô — các cô thì nhiều lắm — đứng xem, mà ngoài cổng đền vẫn có đám đánh cờ người đương tranh thắng phụ xát xạt. Vui-vẻ mà khoái lạc thay !

Chỉ tiếc rằng cái nghi-lực, cái tâm-hồn của các bà, để gây nên những cuộc vui-thú như cuộc này thì thừa vô số, mà vì để gây nên những cuộc phú-đức ích lợi khác như các bà ở các nước văn minh thì còn thiếu vô cùng. Các bà nghĩ sao ?

Ai-tín. — Bản-quán được tin rằng M Đinh-xuân-Hưu tức Đức-phương, buôn bán, nhà ở hàng Dầu, số 21, lộ thế ngày 28 tháng hai ta, năm nay hưởng thọ 55 tuổi.

Đến sáng ngày mai 28 Mars, hồi 7 giờ sáng sẽ an táng tại làng Cột. Bản quán có lời viếng ông và chia buồn gửi qui-quyến.

Thi thông-ngôn đội ở Pháp về. — Sáng hôm nay bổ 8 giờ tại phủ Thống-sứ đã mở kỳ thi thông-ngôn riêng cho các đội thông ngôn sang Pháp trong khi chiến-tranh về. Các bài thi như sau này :

Bài dịch tắt

Comment l'homme peut exister

Au début, il faut que l'homme se vête en arrachant aux bêtes leur peau. Puis il faut qu'il file la laine de ses moutons, qu'il en rapproche les fils pour en faire une toile continue qui lui serve de vêtement. Cela ne suffit pas. Il faut qu'il se mette à l'abri des variations de l'atmosphère, qu'il se construise une demeure où il échappe à l'inégalité des saisons, aux torrents de la pluie, aux ardeurs du soleil aux rigueurs du froid. Après avoir vaqué à ces soins, il faut qu'il se nourrisse, qu'il se nourrisse tous les jours, plusieurs fois par jour, qu'il se procure des aliments en les faisant naître ou en les disputant à des animaux plus rapides ou plus forts que lui.

Au prix de ces soins, l'homme finit par exister.

Bài tính đố :

1° — On échange un terrain de 3 mẫu du prix de 0p.08 le mètre carré contre 4 mẫu de rizière. Combien vaut le mẫu de rizière ? Le mẫu equivaut à 3600 mq.

2° — Un coolie dépense 0 p. 02 de tabac par jour, que dépense-t-il par an en tabac ? Combien pour cette somme aurait-il de riz contant 0 p. 05 le kilog.

3° — Un robinet verse 15 litres d'eau par minute dans un bassin et il le remplit en 3 h. 30. Quelle est la contenance de ce bassin ?

Thi thư-ký sở Thương-chính. — Sở Thương-chính bá cáo cho những người được phép ứng thí vào sở Thương-chính biết rằng kỳ thi ấy định vào ngày 3 Avril 1922 và thi tại những tỉnh phố sau này :

1° Haiphong thi cả tỉnh phố Thương chính, đường Bonnal

2° Hanoi tại trường Cao-đẳng phố Paul Bert

3° Nam-định tại bộ Tri-tri.

Những người ứng thí đúng ngày 3 Avril hồi 7 giờ rưỡi sáng phải đến những nơi đã chỉ rõ ở trên để và phải đem cả giấy gọi thi cùng những bút mực giấy thước vân vân.

Kim khánh và kim tiền ngân tiền. — Các viên chức trong ngạch Thương-chính có tên sau này được thưởng kim khánh kim tiền và ngân tiền :

Kim khánh hạng ba

MM. Vũ-Trọng-Khiêm, tham tá hạng nhất ở Hanoi ; Nguyễn-Ấn, tham tá hạng nhì ở Hanoi ; Phan-văn-Tụng, thư-ký thượng hạng hạng ba ở Hanoi.

Kim-tiền hạng nhì

M. Đặc-Quang-Thụy thư-ký hạng nhất ở Hanoi.

Kim-tiền hạng ba :

MM. Nguyễn-cung-Kính, Tham-tá thượng hạng hạng nhì ở Tourane, Nguyễn-Lợn, Thư-ký hạng nhất ở Nam-định, Nguyễn-văn-Tuất, Thư-ký hạng nhì ở Hanoi.

Ngân-tiền hạng nhất

M. Trương-v-Hoành, Thư-ký hạng nhì ở Hà-tĩnh.

Ngân-tiền hạng ba :

MM. Nguyễn-văn-Co, Đội hạng nhì ở Haiphong, Đỗ-văn-Bích, Surveillant hạng nhất ở Haiphong

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN-QUÁN

ĐÃ NGƯỜI KHÔ LÀM CHÁO-TRÔ

của Ng.-văn-Vĩnh dịch, giá. 3 00

ÂY AI HẸN NGỌC THỀ VÀNG

của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,40

THUYẾT TÌNH BỂ ÁI

của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0.60

Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thành là quản-lý nhà in Trung-Bắc-Tân-Văn, Hanoi.

Tiền cước gởi ngoài.

Tòa án Trùng-t-j. — Sáng hôm nay tòa án Trùng-trị xử việc sau này

Án cắp giá hành. — Tên Bồ-đình-Canh một hôm vào hiệu Gò-đa hỏi mua một cái mề đay. Xem hết thảy này đến thứ khác cũng không hợp ý. Kế người bán hàng hận tiếp khách tên Canh thấu ngay một hộp đất lưng rồi quay ra. San người bán hàng biết, đuổi theo ra cửa nắm lại khám, thì tên ấy quăng ngay hộp mề đay vào xó cửa

Tòa phạt tên Đỗ-đình-Canh 1 năm tù về tội ăn cắp.

Chửa thuốc không đủ tư-cách. — Lê-văn Tiếp làm khán-hộ ở tại nhà thương tỉnh Vĩnh-yên, không có giấy phá thuốc và chữa thuốc, thế mà tự-tiện đi chữa thuốc người ấy tiền, chỗ thì 5$00, chỗ thì 10$00. Việc này tòa đã hỏi chứng là, nhưng hoãn đến phiên tòa sau mới tuyên án.

Trộm đào ngạch. — Một đêm vào khoảng 2 giờ tên Ng.-văn-Vỹ khuét ngạch nhà số 10 ở phố hàng Trống chực vào ăn trộm. Lúc ấy có người lính cảnh-sát đi tuần trông thấy ấn lại bắt thì tên Vỹ vùng chạy ra bỏ Hoàn-kiếm rồi nhảy tắm xuống hồ. Sau có người lính cảnh-sát nữa họp sức mới bắt được.

Tòa án phạt tên Nguyễn-văn-Vỹ 3 năm tù và phải trả lại thì biết xử chúng thân, vì tên ấy đi can án nhiều lần.

Giật khăn. — Tên Hoàng-v-Phong một hôm giật khăn của một người đi đường tên là Đoàn-v-Bích rồi lại chuyển cho người khác. Sau khi trả hồ lên thì người lính cảnh sát bắt được.

Tòa phạt tên Hoàng-văn-Phong 8 tháng tù về tội giật khăn. Còn nhiều việc khác chiều hôm nay đang xét.

Phiên tòa sáng hôm nay phần nhiều người tưởng xử đến việc giam phu dâm phụ lẻ cái bi kịch đã sắc ra ở « sâm » bàng Vôi nên đến xem đông lắm và làm ăn ảo một cách lạ thường. Nhiều lần trưởng tòa ngăn cấm cũng không được, sau quan chánh tòa ngài phải ra lệnh rằng : « Ai bắt được ai nói chuyện sẽ bỏ tù 4 giờ. Lúc ấy mới được yên lặng.

Xin nhắc lại rằng việc dâm bôn ấy tòa chưa xử đến, và lại việc ấy thuộc về tòa án Đại-hình chứ không phải về tòa án Trùng-trị.

Cuộc thi thơ. — Bản-quán mới tiếp được bức thư và một chục bạc của ông Ngô-thị-Quyên ở đền. Trong thư ông nói muốn xin một bài thơ nom nớp-nom-tớ khác với biển hoành cung trên đền hai bà Trưng, nhờ bản-quán bỏ ra để các nhà thi-sĩ soạn giúp cho. Bất nhọc hay xin biếu một chục bạc nhuận bút và mai cái khăn mặt trắng của ông ấy còn đang thêu, sắp xếp gửi đến. Cô Ngô-thị Quyên trước đã treo giải thư vịnh bà Trần-thị-Thọ nay lại bày ra cuộc thơ nầy, dễ một chục bạc và hai cái khăn thêu, không đắng lẻ bao, nhưng cũng là một cuộc mua vui của khách làng văn vậy. Vậy xin rõ lời kính cáo để các nhà thi-sĩ biết, và xin đi hạn từ nay cho đến hết tháng Avril này ông bà nào có lòng nghĩ giúp cô gửi cho bản-quán, rồi bản-quán sẽ nhờ các ban đồng nghiệp lập Hội đồng điểm duyệt như cuộc thi thơ mới rồi

Ai bắt được ? — Một con chó săn cái còn non, tám tháng lưng vàng, mõm đen hai tai đen bụng trắng có lốm đốm đen, bên hông trái có ba cái chấm vàng lợt vào khoảng gần hai miếng vá to. Ai bắt được, mang đến trả tại bản quán, hoặc tại số nhà 7 Route du village du Papier, ngay trường Bảo-hộ, xin hậu tạ.

3227

Thưởng bằm về việc công-thải — Các nhà có tên sau này được đặc-cách thưởng bằm vì đã có công cổ động cho cuộc công-thải sắp tới đây

Câu phẩm bá-hộ

MM Ng-như-Toyên, Đỗ-đức-Hinh, Đinh-duy-Nhị, Đỗ đức-Vận, Nguyễn-Dong, Lê đức-Thụy Trần-xuân Vinh.

Hàn lâm đãi chiếu

M. Đỗ-ngọc Hiển.

Tri-huyện

M. Vũ-duy-Trinh.

Ngeoh thừa phái. — Ng-dung-Quang thừa phái đại hạng nâm tại huyện Vân lâm (Hưng-yên) nay kiếm cả chức lục sự tại tòa án đệ nhị cấp ở hai ấy thay M. Ng bữu-Hân về hưu trí.

M. Ng-xuân Uyên thừa phái hạng ba tại châu Cao-lộc (Lạng sơn) được tử chức kể từ mồng một tháng tây trở đi.

M. Uyên hâm tăng bát phẩm thì nay thăng chánh bát phẩm.

M. Ng sĩ-Đốc thừa phái hạng năm ở tại chầu Thanh sơn (Phú-thọ) nay đổi đi Hà-giang thay M. Ngô-vi-Trác tạ thế.

Đổi tên. — M. Đỗ tuấn Oanh quản làng Lạc-chính (Sên-thôn) huyện Yên-lãng (Nam-định) nay được phép đổi tên là Đỗ-văn Hanh.

Tàu bay đỗ. — Chiều thứ bảy, hồi 5 giờ, có một chiếc thủy-phi cơ mới đang bay ở trên Tây-hồ thì bị rơi xuống hồ, chỗng đuổi lên. Không việc gì đến người bết.

Cái trộm ở Thanh-giếm. — Thị-Trà 10 tuổi và thị-Hến 50 tuổi làm nghề dệt vải, cùng ở làng Chi long (Phú-lý) ăn cắp 302 đồng và các đồ nữ-trang bằng vàng của M. Khôi ở Thanh-giếm thừa lúc Một-thám đi bắt gian cứu.

VIỆC BẮC-KỲ

HÀ-ĐÔNG

Vẽ sự cổ động làm nhà hộ-sinh. — Bản-quán tiếp được bài sau này : Hạt Tuyên-tin, tỉnh Hà-đông quan phủ chúng tôi có cổ-động quyên tiền những nhà trong hàng phủ để làm nhà hộ-sinh ; tết An-nam mới rồi chúng tôi được nghỉ về nhà quê ăn tết, lý-trưởng làng chúng tôi nói chuyện phủ ta sắp làm nhà hộ-sinh và quyên tiền các nhà, vậy chúng tôi sẵn lòng cùng ông lý, giao cho lý-trưởng. Từ nay đến nay thấy im không ai nói chi đến việc làm nhà hộ-sinh cả hỏi ra thì quan phủ chúng tôi đổi đi nơi khác rồi, quan phủ mới về không biết ngài có theo mục đích quan nguyên chúng tôi không. Nên ngài không theo thì biết bao giờ chỗ hạt Tuyên-tin có nhà hộ-sinh và những tiền các nhà cùng rồi lấy làm đỡ dang lắm. (Không dám nói chi 2 p. của chúng tôi còn nhiều nhà khác nữa).

Ngô-văn Tỷ, thư ký hồ xe đường Vinh-Đông-ba

HƯNG-YÊN

Ái tín. — Có tin nhạc mẫu ông Phạm-v Cường Hân làm việc trước tác phán sự tòa Công-sứ mới tạ thế tại Nam định phố hàng Dầu số 33. Vậy có lời phân ưu cùng ông và quí quyến.

LAO KAY

Bệnh dịch. — Ở G ữa phố Tâu-ô có một ba lão chết, quan thầy thuốc đến khám thì bảo là phải bệnh sưng màng óc (méning te). Nhà ấy còn hai người cũng bị bệnh ấy thì quan thầy thuốc đã bắt mang sang nhà-thương Cốc-lếu ; còn những người hỏ-ngỉ là có bệnh cũng phải đi nhà thương để phòng bị Hiện nay số ốm đã phải người canh-hai đến phố không cho ai đ lại, và cái nhà có người chết ấy phải đóng cửa đi lấy nẻ (désinfecte) Vậy ba con hàng phố phải cẩn thận giữ gìn cái bệnh ghê-gớm ấy mới được.

Độc, lai cảo

PHONG-THỔ

Cái đánh. — Hôm 21 Mars trời mưa suốt đêm sấm sét đỉ đội, đến buổi sáng cũng còn mưa to, vào hồi 9 giờ rưỡi sáng, thấy một tiếng sét rất to, khi tạnh mưa thì mới thấy người nói rằng trời đánh một cái nhà ở làng Hồng-hải giáp châu Phong-thổ khi tôi lại thì thấy người xem đông nghìn nghịt, vào đến nơi thấy một cái cột góc nhà vỡ làm ba mảnh, nhà tranh mà không thấy vết cháy. Người nhà chỉ phải một cơn sợ chứ may không hại đến ai cả.

Buổi chiều người chủ nhà đi lấy gỗ để thay cái cột đó đào lên thì thấy cách chừng hai mươi phân tây ở dưới đất có một cái lưỡi dìu bằng sắt để hơi nam gi. Tôi nhân đi chơi qua đó có cầm lấy xem thì thấy một cái lưỡi búa sắt phỏ còn sắc người ở đấy cho là sự thường không lấy chi làm lạ và tin nhảm gì, giá ở đường xuôi thì đã đòn ngay rồi mới làm sẽ, và làm mo động cả làng, cả phố như chuyện ở Hàng quạt mới rồi vậy.

N. Q.

PHÚ-THỌ

Cái thói già-man. — Tên thị Điền ở xã Lâu-thượng có con gái là thị Hỷ làm con dâu thị Sinh, thị Hỷ ở làm dâu được ít lâu không biết vì lẽ gì mà không thể ở được nên thị phải trốn về ở với anh. Mọ chồng ngày nào cũng đến bắt nhưng không được. Một hôm thị Hỷ đi chợ, mọ chồng gặp mới thuê người bắt được đem về nhà đánh mắng thậm tệ rồi lại giam vào trong cũi chó vì sợ thị Hỷ trốn đi mất. Anh giai thị Hỷ đến thăm thấy em phải giam trong cũi mới đi trình quan huyện. Quan huyện phái khám thì quả thấy thị Hỷ ở trong cũi. bèn không cả cũi về huyện, quan huyện đem trình tỉnh. Vậy tòa án xử thị S nb là mẹ chồng ấy 2 tháng tù.

(Xem trang thứ tư).

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thơ cốt hỏi báo-quán, thì nhớ biết cái số in ở tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quấn ấy, để cho người làm sổ tìm kiếm. Kẻo các ngài thường hay kỳ tên vẫn tắt, hoặc thấy quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

PHÒNG-THĂM-BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOURET

Thường trú ở ngã đàng Bắc cầu hồ tỉnh, viện Tuần, Fès, Rabat, Casablanca Port-Lyautey đi qua Hồ

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 22.

KHÁN BỆNH : Giờ 3 đồng một lần

2022.

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN-NHIÊN

Tối thứ hai :

ĐÀO - PHI - PHỤNG

(Hồi II)

Diễn từ Phi-Phụng về thụ tội đến Hoàng tử về phục quốc.

Tối thứ ba :

TRÁI DUYÊN KHÔN ÉP

Tục-ngữ có câu ; « Trái duyên khôn ép ». Tích này thực là về truyện-thần cần dây.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ 22 đến thứ ba 28 Mars 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 6 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

"MATHIAS SANDORF"

Chia làm 9 hồi

Rất gian-nan, rất hay trích ở tiểu-thuyết của Jules Verne

KỲ NÀY CHỚP HỒI THỨ BA

BẢN-TINH THIÊN NHIÊN VẬN ĐẤY !

Bi kịch ở các biển Bắc và Nam cực

Chia làm 5 đoạn

Có Nell Shipman đóng trò

Hồi thứ I II và III

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ Bảy

NHÀ BA MÙI

36 giây nói 328

Nhà ba mùi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng răng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thức xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chính-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Ba Mùi, ở phố hàng Lọng, số 46, (Route Mandarine)

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch

Quản-lý, M. Tạ-duy-Hiển

XIN XEM CHO KỸ

Phàn nhiều các qui-khách xem báo tháng có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi đề mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đắt được, lại viết thư thách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình cùng qui-khách rõ cho và xin các người kỹ rằng đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès đã đồng-bộ ba chuồng mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,

Ed. Montès,

54, Rue Paul Bert Hanoi.

Bộ sưu tập Linh Cung Cụ HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

VIỆC KINH-ĐÔ

Bán con hay là gà con? — Tục thường hay nói tiếng bán gà, bán gà tức là thuộc về việc hôn-nhơn, nhưng cũng có khi nhà có con gái vì nghèo cực mà phải bán con làm hầu vợ người ta mà lấy tiền. Còn như gả con thời hai bên nhà trai nhà gái đều là đương môn đối hộ với nhau kết hôn-nhơn, chỉ dùng sính-lễ và một ít nữ-trang mà thôi. Nay có hai nhà đèn là giàu có mà lại dùng cả bán và gả một lần, bởi thế mà cô dâu mới bước chân vô nhà chồng đã thấy lắm điều ngao ngán.

Số là ở làng T.-L. bà L. nọ sinh người con gái, từ khi vừa tuổi cập-kê đã hứa gả cho một cậu ấm kia ở đường G.-H. đã ba năm nay mỗi khi ngày tết, mỗng năm cũng những khi có lễ-lại ở bên nhà gái thời nhà trai đã tốn kém biết bao là lễ vật đi lại chác cho, nay đã đến ngày làm lễ sính-hỏi thời bên nhà gái bắt nhà trai phải sắm đủ cả các thứ sính-nghi rất phong hậu, lại còn đòi thêm một số tiền đặt quá hộp đến 100 p. ; khi nhà gái tiếp họ trai vào trước khi làm lễ giao-bái thời bên nhà gái mở quả hộp ra đếm đủ số bạc và các thứ sính-nghi đến kiểm-điểm đủ như số rồi mới cho đặt lễ lên bàn thờ. Khi lễ cưới đã hoàn-toàn đưa dâu về nhà chồng được một hồi lâu thời thấy hơn 10 cái xe kéo lại bên nhà gái mà đòi tiền thuê đi đưa dâu hồi nãy, vì rằng bên nhà trai lấy làm bất bình sự đêm bạc và những sính ngũ nói nãy nên không chịu trả tiền xp. Cách một đêm thời những người đưa dâu lại trở về bên nhà gái đều phàn nàn rằng nhà trai bỏ đói một đêm chẳng có cơm nước, lại không người tiếp đãi, về sau đến khi hai vợ chồng mới cưới về làm lễ phản diện thời nghe đâu có làn về nhà chồng hôm sớm chưa đầy vài ngày mà đã chịu lắm nỗi hành hạ theo cái gia pháp nhà chồng ấn nỗi khó khăn. Ôi! xem như thế thật đáng nên trách những người không biết thương con làm nên lắm điều ở đang, rồi lại đi trách lẫn ông Tơ bà Nguyệt, cái tệ ấy biết khi nào cho hết chừ?

MỚI SANG, MỚI SANG

Quí khách nên viết giấy về Hiệu **NAM-THỊNH**, *số 6, phố Hàng Ngang, Hanoi mà lấy giá hàng. Bản-hiệu mới nhận được nhiều thứ laine may complets và pardessus, satin, cachemire, cùng các thứ hàng tấm khác, không kể xiết. Bản-hiệu xin tỉnh hầu các Ngài một giá đặc biệt.*

MUA BUÔN SẼ CÓ GIÁ RIÊNG

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM »
Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán tập tầm giờ sáng.

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng: phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes); chớ dùng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trở bằng timbres xin gửi bằng tem giản thư (timbres-postes), từ thứ 0f.10 (0$04) trở xuống; chớ dùng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

NOTRE-DAME-DU-PHAP-THƯƠNG VĂN-ĐÀI

Số 7, cạnh trường F-Ịện

CỐ BẢN: Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . 2.300$00

CHO THUÊ: Một khu đất rộng 2.046 thước vuông ở đường Bobillot.

Hội ấy lại chuyên trị đã lâu năm về nghề đóng xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyết đẹp và thanh nhã. Hạng nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua góp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại.

2906

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LUC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ đề chữa a-phiện
SOLUTION R. HOLBÉ
2$50 một chai

Thuốc loại nước nơi Muốn dùng thuốc này phải có đơn quan Bảo-hộ người Pháp thì mấy cô mới mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1$00 một lọ
Thuốc bổ thơ: bán thuốc, mỗi một tháng muốn làm việc gì, dùng thuốc này hay làm!

Mấy thứ bán-hiệu hay bán:
Các thứ thuốc nước dùng lọ kia để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho có SIROP PECTORAL, đặc-cổ, sổ-mũi.
Thuốc lào chữ người lớn uống được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nâng = 2$50 để lọ 20 viên
thuốc thụt = 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu: chẳng kì mới hay cũ: nặng thuốc cachexie antiseptique mà thụt thuốc blennorrhagie của Bản-hiệu thì nhẹ khỏi. Thuốc nặng để chữa được về sự người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1$00 một lọ
Trị những bệnh lậu mà nhức đầu, nhức mình mẩy, nhức đau lưng, gió cơn, uống thuốc này đổi màu nên lấy lại màu tốt trong vòng 48 hơn hơn

BÔ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MÓ-SẺ
Kính-ảnh, ống-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citra và thuốc Bromure
Bán cuộn và bán bao-lớn
Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DERÉ »
0$90 một chai 1/4 litre
Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc rất rẻ thì nên uống thuốc này cho tốt hơn! Dùng thuốc khác thì cũng cho phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí, vì chẳng hại gì đến sự ăn uống, lại bổ sức cho người có bệnh.
Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn litre. Giá có 3$00 mà thôi.

SỞ ĐẠC-ĐIỀN TỰ

14, phố hàng Cá, Hanoi

MỚI IN XONG
Quyển ĐẠC-ĐIỀN-THÀNH-THƯƠNG
Của ông Nguyễn-Cảnh.
Trắc địa kỹ-sư soạn
Rất có ích cho nhà lêm ruộng
Giá 0$20, *hàng sách nào cũng có bán.*

2148

THUỐC CHỮA BỆNH THƯƠNG GÂN

Chúng tôi lấy làm hân-hạnh mà bá-cáo cho công thống đều biết rằng quan Bác-sĩ Larey, là thầy thuốc, coi các binh thương ở Ba-lê mới tìm được một thứ thuốc rất công hiệu để chữa những bệnh không ngủ được, bệnh đau gân, bệnh yếu, đánh trống ngực, khó thở, để làm cho chỉ được sáng, cho có được yên tâng và được tỉnh trường.

Quan Bác sĩ Larey ngài bảo thuốc Sauriane này dùng mà chữa bệnh không ngủ được, đau gân, đau cốt thì rất là công hiệu. Thuốc là một thứ thuốc rất tốt, không nguy hiểm gì cả, mà ở xứ nóng dùng thì lại càng tốt lắm.

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả.

2250

SOCIÉTÉ ASIATIQUE D'IMPORT ET D'EXPORT

Số 21, Rue Jules Ferry, ở Haiphong

CÓ BÁN: Vải, đạ, len, rượu vang, rượu sâm banh, rượu cốt nhắc, các thứ đồ hộp, vân vân.

Ai muốn hỏi gì, hiệu ấy sẽ sẵn lòng trả lời và sẽ gửi ngay các mẫu hàng đi.

2078

NGUYỄN-HỮU-THU DIT SEN

HAIPHONG

CÁC ĐƯỜNG TÀU CHẠY SÔNG, BIỂN

Tàu **BẢO-THẠCH JADE** chạy Hải phòng, Nam-hải, Bắc-hải, Hongkong
Tàu **GIAO-CHỈ** chạy Hải-phòng, Nam-định.
Tàu **ĐÔNG-LỢI** chạy Hải-phòng, Nam-định.
Tàu **TÂN-ĐỆ** chạy Phả-lại (Sept Pagodes), Lâm.
Tàu **CÁT-TƯỜNG** chạy Hải-phòng Kiến-an.
Tàu **CHAMPAGNE** chạy Hải-phòng, Hongay.
Tàu **ĐỆ-ĐỆ** chạy Hải-phòng, Hải-dương.

Những hàng hóa thì phải sắp xuống tàu một giờ trước khi tàu khởi-hành
Ai cần điều gì xin hỏi tổng trực tại Cát phòng
Phố Bonnal số 51 — Phố Tourane số 9
TÉLÉPHONE N° 861 2011

NHỮNG ĐỒ TƠ LỤA
HIỆU
C. J. BONNET
LÀ TỐT HƠN CẢ
PACHOD Frères & Cie LYON

2050

HỮU-THANH TẠP-CHÍ

Khảo-luận. — Học-thuật — Kinh-tế — Thực nghiệp. — Văn-nghệ

Mỗi tháng xuất bản hai kỳ

Chủ-nhiệm : NGUYỄN-HỮU-HỢP
Chủ-bút : NGUYỄN-KHẮC-HIẾU
Quản-lý sự-vụ : NGUYỄN-MẠNH-BỒNG

Mỗi quyển	0$25	Ba tháng	1$50
Một tháng	0.50	Sáu tháng	2.50
Hai tháng	1.00	Một năm	4$00

Báo quán: Số nhà 18, Phố Mây
(Rue des Chapeaux N° 18 Hanoi)

CAFÉ, RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

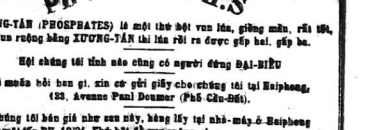
Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Có xe **Ô-TÔ** cho các quí-khách đi gặt, hoặc đi các tỉnh
Giây nói số : 280 — hoặc số : 150
Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán

2048

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN

133, Avenue Paul Doumer à Haiphong

XƯƠNG-TÂN (PHOSPHATES) là một thứ bột vun lên, giồng mầu, rất tốt, Vun ruộng bằng XƯƠNG-TÂN thì lúa rất to, gốc lớn, gié hạt.

Hội chúng tôi tính nào cũng có người đứng ĐẠI-DIỆU

Ai muốn hỏi han gì, xin cứ gửi giấy cho chúng tôi tại Haiphong, (33, Avenue Paul Doumer (Phố Cầu-Đất).

Chúng tôi bán giá như sau này, hàng lấy tại nhà-máy ở Haiphong
25$00 một tấn PE. 19/21. Thứ bột để vun ruộng-chơn.
22.00 một tấn PE. S Thứ bột này thông dụng cả ruộng-chua, ruộng-ngọt

2038

Nº 37

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Hùng-hiệu mừng rỡ mà rằng:

— Mấy hôm nay ta đi tìm mãi, chẳng thấy gì cả, mà nay bỗng thấy ngon núi này, hay là thần tiên thương ta lòng thành mà hiển hiện ra đó chăng.

Hoàng-phủ thiếu-hoa nói:

— Tôi trông ngọn núi này cảnh-tượng thanh-u, chắc có dị-nhân ở đó. Ta nên mau mau đó-tìm, may ra gặp gỡ chăng.

Hai người hớn-hở rảo bước bước mau, bỗng thấy có một vị đạo-đồng độ 14 hoặc 15 tuổi, dầu để hai trái đào, mình mặc đạo-phục, ở trên núi đi xuống miệng cười tâm-tỉm, rồi gọi mà bảo rằng:

— Ai đấy? có phải *Hùng-hiệu* và *Hoàng-phủ thiếu hoa* đó không?

Hai người giật mình kinh sợ, vái chào mà rằng:

— Chính phải rồi! chúng tôi là *Hùng-hiệu* và *Hoàng-phủ thiếu-hoa* đây! Hai chúng tôi muốn cầu tiên-thuật để đi dẹp quân Phiên, xin người chỉ-giáo cho.

Đạo đồng đứng tránh ra một bên, rồi nói:

— Xin hai ngài chớ nhận lầm. Sở là tôi đang đứng hầu sư-phụ tôi ở trên núi, sư-phụ tôi nói có hai ngài đến tìm, vậy sai tôi xuống đây để mời lên. Đó là tôi vâng mệnh sư phụ tôi, chứ tôi không biết gì cả.

Hàng-hiệu bảo:

— Sư-phụ đấy đạo-hiện người là gì, và ngọn núi này tên gọi là núi gì?

Đạo-đồng nói:

— Ngọn núi này tên gọi *Hoàng-hạc-sơn*, còn sư-phụ tôi đấy tức là *Hoàng-hạc đạo-nhân* đó!

Hai người mừng-rỡ mà rằng:

— Chúng tôi tìm đến đây là cốt muốn vào bái-yết sư-phụ.

Đạo-đồng nói:

— Vâng! tôi xin đưa đường.

Hai người theo đạo-đồng lên núi, đường đi quanh-co. Đi đến một cái chùa, trên cửa có bức biển hoành đề 3 chữ « *Hoàng-hạc-lâu* ». Qua cái cửa ấy vào một con đường toàn đá trắng, hai bên trồng các thứ hoa thơm cỏ lạ. Vượn kêu hạc múa, không thấy có ý sợ người

Đạo-đồng bảo hai người đứng đợi, rồi chạy vào báo trước. Hồi lâu, lại ra bảo rằng:

— Sư-phụ tôi cho tôi ra mời hai ngài vào.

Hai người bước vào, trông thấy một cái lầu cao bằng gỗ, liền rón-rén bước lên. Trên lầu thiếp vàng chói-lọi có một vị đạo-nhân ngồi ở trên cái sập trên nệm, sư-phụ tôi nói có hai ngài đến tìm, vậy sai tôi xuống đây để mời lên. Đó là tôi vâng mệnh sư phụ tôi, chứ tôi không biết gì cả.

Hoàng-hạc đạo-nhân nói:

— Ta vẫn biết hai người có lòng vì quốc, hãy ở đây luyện tập võ-nghệ ít ngày, rồi bần-đạo này sẽ cho bảo-bối mà về lập công-danh, nhưng tiếc thay một nỗi « Cầm sắt biệt điện ».

Nguyên *Hoàng-hạc đạo-nhân* đã biết rằng vợ *Hùng-hiệu* là *Từ-thị* thọ mệnh không lâu, dẫu có sinh được đứa con trai là *Hùng-khôi-phượng*, sau đỗ văn-trạng-nguyên, nhưng sau khi lâm-sản thì nàng tạ-thế ngay, không được gặp *Hùng-hiệu*, cho nên mới có câu « Cầm-sắt biệt điện ».

Hoàng-phủ thiếu-hoa nghe nói, vội vàng hỏi rằng:

— Sư phụ dạy thế, chắc là vợ tôi sau này cải-giá lấy người khác phải không?

Hoàng-hạc đạo-nhân nói:

— Họ *Mạnh* vốn là một người con gái trinh-liệt, can chi nhà người phải quá lo.

Hàng-hiệu có ý nghi hoặc mà hỏi rằng:

— Nếu vậy thì hay là vợ tôi-ở nhà có sự gì đó chăng?

Hoàng-hạc đạo-nhân nói:

— Không! thiên-cơ không thể tiết-lộ được, lâu ngày sẽ biết, hà-tất phải nghi-hoặc!

Từ bấy giờ hai người cứ yên tâm ở đấy học đạo và luyện-tập võ-nghệ. Lại nói chuyện khi triều-đình sai quan đi bắt gia-quyến nhà *Hoàng-phủ* đem về hành-hình thì *Lưu-tiếp* viết thư riêng phi báo cho người con thứ là *Lưu-khuê-bích* biết. *Lưu-khuê-bích* mừng lắm, nói chuyện cho cả nhà cùng nghe.

Mụ *Giang-tam-lữa* nghe được tin ấy, giật mình kinh sợ, vội-vàng vào *Hiếu-văn-các* nói với *Lưu-gến-ngọc* và bảo rằng:

— Lạ thay! Không biết có sao linh hồn sinh-mẫu tiểu-thư lại tác quái mà bảo mộng bảo tiểu-thư kết duyên cùng *Hoàng-phủ thiếu-hoa*, để đến nỗi bây giờ hại cho một đời của tiểu-thư vậy.

Nàng *Lưu-gến-ngọc* nghe nói, ngỡ ngàn người ra, rồi ứa nước mắt khóc mà rằng:

— Ai ngờ mẹ tôi báo mộng mà lại thành ra hại tôi!

Giang-tam-lữa khuyên giải mà rằng:

— Tiểu-thư bất-tất phải lo-ngại! Việc này nào có ai biết, mai sau *Lưu* quốc-trượng hay là *Cố* phu-nhân chắc thế nào cũng kén chọn cho tiểu-thư được mối lương-duyên, can chi tiểu thư phải buồn-bã.

Lưu-gến-ngọc khóc mà bảo rằng:

— Mụ nghĩ lầm! tôi đã có học biết năm ba chữ, há lại không hiểu cái nghĩa « Phụ-nhân tòng nhất » hay sao! tôi đã vâng mệnh cha tôi mà kết duyên cùng *Hoàng-phủ-công-tử*. Nay công-tử bị hại, tôi không chết theo được, đã là bất-nghĩa rồi thì-thà nên trọn đời thủ-tiết, không thấy ai nữa, mới là phải lẽ, lẽ nào tôi lại chịu phụ lời thề? Nhưng chẳng hay *Mạnh* tiểu-thư có thủ-tiết được hay không?

Giang-tam-lữa kinh ngạc mà rằng:

— Sao tiểu-thư lại nói với *Mạnh-lệ quân*! *Mạnh-lệ-quân* đã công-nhiên đính-ước kết hôn cùng *Hoàng-phủ thiếu-hoa* thì thủ tiết là phải; còn như tiểu-thư chẳng qua mới hai người trước với nhau mà thôi. Giả-sử *Lưu* quốc-trượng và *Cố* phu-nhân hỏi tiểu-thư vì cớ gì mà thề-thốt thì tiểu-thư nói thế nào?

Lưu-gến-ngọc nói:

— Vạn nhất hai thân tôi có hỏi đến thì tôi đành chịu chết, chứ quyết không chịu làm một người đàn-bà thất-tiết vậy.

Giang-tam-lữa thấy *Lưu-gến-ngọc* là người có khí tiết như thế, chỉ sợ lại liều mình tự-tử chăng, mới khuyên giải mà rằng:

— Tiểu-thư đã có khí-tiết như thế, hoặc-giả lòng trời run-rủi, khiến *Hoàng-phủ thiếu-hoa* biết trước mà trốn đi, sau này còn có ngày được đoàn-tụ, tiểu-thư chớ lo-ngại.

Lưu-gến-ngọc nói:

— Vạn-nhất cơ sự gì, thì thì đành chết cho rồi.

Từ giờ thấy-thoắt, đã sắp tới tết, nguyên-đán, các quan đến lễ đủ nhà *Cố* phu-nhân rất đông. Hôm ấy đã là ngày 6 tháng giêng *Cố* phu-nhân đang ngồi trò-chuyện, sực nghĩ một việc, bỗng nhìn *Lưu khuê-bích*, rồi lắc đầu mà than rằng:

— Năm nay con đã 17 tuổi mà chẳng biết gì cả, nghĩ càng buồn cười!

Lưu-khuê-bích hỏi:

— Sao thân-mẫu lại nói như vậy?

(Còn nữa)

Certifié l'insertion
Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn
Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN